ЗОРЯ ГАЛИЦКА.

ЛЬВÔВЪ. СУБОТА **Ч. 16.** Дня 11/23 Лютого 1850.

Выходитъ що Середы и Суботы. Цѣна для одбирающихъ въ Редакціи: чверть-рочна 1 рень. 15 кр. ср.; пôврочна 2 рень. 30 кр. ср.; черезъ почты: чверть-рочна 1 рень. 35 кр. ср.; пôврочна 3 рень. 10 кр. срб.

Слово до селянъ.

Рада Руска Головна старае ся всякими силами о тое, абы поставити въ Львовѣ таковый дôмъ, зъ которого бы для всѣхъ Русинôвъ и ихъ дѣтей въ вѣчни часы великій происходивъ хосенъ.

Вамъ селянамъ такъ дуже тяжко було въ свѣтѣ жити; для чого? отъ для того, що не булисьте письменнî, не булисьте ученî; не зналисте, які вашї права, где, и до кого ся по помôчъ удати, и якимъ способомъ на дорозѣ правнôй напасти опертися; тому то по циркулахъ и Губерніи тôлько скаргъ нарастало, що урядники цѣсарски не могли си рады дати; а хоть прийшла где комісія на село, та щожъ? Селяне не умѣли ся боронити, урядники не умѣли по руски говорити и писати, не могли насъ Русинôвъ порозумѣти, и для того то дѣяло ся, же найбôльше справы громадъ сельскихъ тымже мѣсто що бы па добре, то на зле выходили. Не було и добрыхъ рускихъ писарей, щобы ся за вами щире и добре уймати умѣли. — Вы булисьте и ще єсьте бѣднії, не моглисьте вашї дѣти до великихъ шкôлъ посылати, грошей бо то великихъ на тое потреба. Русини бѣднî не мали якъ, и за що книжокъ собѣ въ рускôй мовѣ поробити, бо то маєткôвъ на тое также потреба. Якъ ся завязала Рада Руска Головна, то не було тутъ въ великôмъ рускôмъ мѣстѣ Львовѣ таковогo дому, где бы безъ перешкоды могла надъ добромъ рускимъ промышляти. Ажъ намъ жаль серце стискає, якъ си на тое погадаемъ.

Высокі уряды цѣсарски въ Вѣдни, якъ завше були намъ прихильнî, такъ и теперъ. Видячи нашу велику нужду и потребу, на прошеніе Рады Рускои даровали намъ Русинамъ цѣлую спаленую Академію въ Львовѣ, муры ахъ великії, быймо собѣ зъ тыхъ мурôвъ дôмъ устроили, и тамъ тое умѣстили, що намъ всѣмъ Русинамъ найпотребнѣйше єсть.

Тамъ має ся мѣстити той великій варштатъ, зъ которого книжки руски выходити будутъ. Тамъ має ся товариство ученыхъ Русинôвъ сходити, и надъ рускимъ добромъ обраджовати. Тамъ руски дѣти, що до школы ходити будутъ, маютъ знайти розличнії урудія, которыхъ до науки єсть потреба, а которыхъ нѣкто самъ справити не може, бо дуже суть дорогії, тысячи бо а тысячи они коштуютъ. Зъ того дому маютъ ся ще ру-

ски дѣти запомагати, бы о чимъ и за чимъ мали до вышшихъ школъ ходити. Такіи нашіи рускіи дѣти, що са тамъ будутъ оучити, выйдутъ зъ часомъ на оурадниковъ высокихъ, позаймаютъ значнѣйшіи мѣстца по оурадахъ тай по судахъ по и школахъ, они будутъ добре за Русинами обставати, руски права боронити, не дадутъ Русиновъ кривдити, и будутъ въ канцелляріяхъ добре писати и по законю судити. Такъ то ваши дѣти, которыхъ теперь только є цѣкавыхъ до науки и всякого майстерства здобныхъ, а которыхъ таланта марне пропадаютъ, будутъ цвѣтъ, краса руского народа, наша великая подпора, наша подова, наши заступники, а нашого милостивого Цѣсаря защитники.

Ахъ великіи то муры, и великій дарунокъ, щосьмо достали; но щожъ? то суть только голіи муры, а и зъ тыхъ декотри розберати треба, бо якъ Академія горѣла, (страшный то бувъ огонь) богато муровъ попукало, и суть нездаліи.

Щожъ Русини бѣдніи маютъ теперь робити, на кого са падѣати, оу кого помочи глядѣти? Оу нѣкого якъ оу Гда Бга, и оу тебе народе рускій сельскій. На тебе са всѣхъ очи звертаютъ, бысь въ той великой потребѣ допомоглъ; що дашъ, нѣкому не дашъ, только для себе, и для власныхъ дѣтей своихъ дашъ. Дай только, що стоитъ за оденъ день давнои паньщины, а досить дашъ. — Иннымъ способомъ нашая бѣда не загине; бо и то ще не досить, щобы она оустала; тра робити, щобы са и не вернула. — Не досить єсть плотъ загородити, но го тра также попоперати, тра пильновати, а бы са ани двери не поробили, ани лукавіи люде го не порозберали. Отжежъ такъ и съ нашою бѣдою рѣчь са мае. Такою подпорою для тебе народе сельскій рускій будутъ твои власніи дѣти, твоя власная кровъ, якъ са добре въ школахъ повыучуютъ и на значныхъ людей повыходатъ. Такъ якъ они народе рускій суть твои власніи дѣти, такъ тая справа єсть справою цѣлого руского народа. Вы брата селяне будьтежъ такъ огладни, и тое такъ важное и доброе дѣло радостно спомагайте, на тую дуже потребну рѣчь давайте, давайте що кто зможе, або гроши, або збоже, або що будь, давайте до рукъ вашимъ власнымъ священникамъ, або старшимъ братамъ, котори збоже продавши, гроши або впростъ до Рады пошлютъ, або ЧЧ. Деканамъ вы ихъ одослали, въ руки отдадутъ. — Ще разъ заклинаемо васъ и молимъ, подперайте тую дуже важну справу вашими силами; богато во то гроша на тое потреба. А якъ тую рѣчь не схочете поперти, и Рада Руска тому зарадити не буде могла, отжежъ знайте, що ей ничь инного не лишилобыся, якъ того хоть такъ важного дару ку спекати са, и го высокимъ оурадамъ знову отдати. Була бы то ганьба и соромъ, бо бы цѣлый свѣтъ знавъ, що о вашъ власный хосенъ, о вашое щастье, о вашую будущую долю дбати не хочете. Не страхайте са, що кажемъ, же богато на тое грошей потреба; насъ Русиновъ є также богато, дуже богато.

До того нашого руского спольного добра, причиняютъ са вже маетнѣйшіи Русини; такъ оденъ честный Русинъ въ селѣ Ладаньцахъ давъ цѣлесенькій свой маетокъ на тое дѣло. Даютъ также и инніи люде значніи датки, а и иноплеменники, которіи намъ спрыяютъ, видачи нашую бѣду, хочутъ са до нашого добра причинити, и даютъ значительно. Навѣть нашое высокое правительство, видачи нашіи потребы, оказуе намъ самое дорогу нашого спасенія, и призволило зъ скарбу державного оутрымовати що року хоть двайцать молодыхъ Русиновъ въ высокихъ школахъ, и побуджае народъ, бы самъ свою потребу оузнавъ, и на той дорозѣ далѣй поступавъ. Отжежъ до васъ молю я брата, коли вамъ вашое и вашихъ дѣтей щастье єсть миле, не жалуйте того лихого гроша на вашъ власный хосенъ.

Высокіи оурады видачи тую нашу великую

потребу, позволили складки по цѣлой руской части нашого краю, и въ кождой хатѣ де ино слово руское есть, свирати; но до когожъ маютъ посланники по тїи доброволнїи датки пойти, якъ не до васъ, котрй добре знаете, що то есть бѣда, що то есть нещастье въ свѣтѣ. Дайте на той домъ, бо то не чїй ино вашъ; дайте на тую справу, бо то спольна наша руская справа. Каждый Русинъ, що приѣде си колись до Львова, подумае собѣ: отъ и я ся до дому руского, до руской спольнои справы причинивъ.

Мавысьмо на свою долю нечулїи були, коли чужи займаютъся долею нашою? коли надъ чужимъ нещастьомъ милосердитися належитъ, колькоже надъ своимъ власнымъ? Або чи вѣчне хочете въ бѣдѣ пробувати, на неславу собѣ, на поруганїе другимъ? Чижъ не было до не давна соромомъ называти ся Русиномъ? чижъ того може еще жадаете? Абожъ то слава, въ своей власной хатѣ чужинцьомъ бути? Цѣсаръ Е. М. сказали, що хочутъ, бы Русини были славнымъ народомъ, бы займали красное мѣстце въ царствѣ Его. Старайможъ ся самїи о нашу славу и о нашое щастье; бо добротливый Монарха не буде насъ пôдперавъ, якъ самїи о власныхъ ногахъ стояти не схочемо! До насъ же самыхъ теперъ належитъ дивити ся на тое, бы знову въ давное нещастье не впасти.

Русини! дѣти великои рускои матери! вспомагайте, вспомагайте все руское дѣло своими силами! не буде то грошъ выкиненый, но на лихву заложеный, который плоды добра, щастя, славы, мира, гаразду и богатства народови рускому принесе.

Писавъемъ въ Рудномъ 21. Лютого 1850.

Левъ Трещаковскїй.

Членъ Рады Головнои

„Галичо-рускїй Вѣстникъ" оувѣдомляе въ Ч. 16, що перенесена до Вѣдня редакцїя того писма сими днями дѣланїе свое оуже розпочала, що предплатителѣ его дальшїи числа оуже лише зъ Вѣдня одержувати будутъ и що про тое выдаванье „Вѣстника" въ Львовѣ оуже скôнчилося.

Въ тôмже самôмъ Числѣ оумѣстивъ „Вѣстникъ" ще слѣдующїй артикулъ:

„Надôйшла ту вѣсть зъ Вѣдня, и то якъ намъ доносятъ зъ вѣрительного жерела, же высокое министерство полѣпшенье матерїяльного быту священниковъ обр. гр. к. выречи благоволило. Пôсля тыхъ вѣстей буде станъ капелановъ со станомъ пароховъ сровнанымъ, и такъ капелана яко и пароха конгруа мае становити до 10 лѣтъ оурядована 300 зр. серб; по 10. лѣтахъ пôднесе ся на 400 зр. а по 20 лѣтъ оурядована на 500 зр. срб. — Намѣстники дôстануть въ кождой категорїи по 100 зр. срб. больше. Кромѣ того мае заложитися владическїй престолъ гр. к. обр. въ Станиславовѣ. Два новыхъ мѣстць на крилошанôвъ при галицкой Митрополїи рускôй въ Львовѣ зôстали также оуже оучрежденими. Суть то потѣшнїи вѣсти для гр. к. обряду и его священничества; однакожъ кромѣ послѣднои не смѣемъ ще на довѣ за ихъ правдивость поручити; але надѣемъ ся, а найближша сестрица надѣи есть вѣра."

Дай Боже, абыто все ажъ до точки справдилося. Зо словъ Г. Министра наукъ и вѣроисповѣданїй въ предложенїю взглядомъ стипендїй, котрыми о дуже нужденнôмъ состоянїю нашихъ священниковъ вспоминае, можнабы вносити, що для полѣпшена того состоянїя щось дѣлати замыслае. Але не ловѣмъ рыбу передъ сакомъ — а тотакожътому, що и „Вѣстникъ" тую вѣсть яко зъ вѣрительного жерела походящую подае, а однакожъ кромѣ поголоски о двохъ новыхъ крылошаньствахъ — за еи правдивость не осмѣлаеся поручити.

О ревности въ просвѣщенїю народнôмъ.

Кождый человѣколюбный радуе ся тымъ, же видитъ тотъ народъ, который чрезъ коль-

ка вѣковъ подъ тяжкимъ ярмомъ стогнавъ, оуже освободженный, же тіи, що бѹли перше подданими, нынѣ сѹть самовластними посѣдателями своеи питомои земли. Но тое освободженіе не составляе ще съ всѣмъ щастье и истинное благо народа нашого. Щастье народа нашого истинне и постоянное состоитъ въ розѹмномъ и праведномъ оуживаню наданой свободы, на свободѣ дѹховой, на свободѣ ôдъ всякихъ негодныхъ налоговъ, особливо піяньства и лѣнивства. Народъ нашъ тогда ино може ся поднести, и на ноги свои стати, когда оумъ его такожъ бѹде освободженъ ôдъ тяжкого ярма темноты, въ котрой доси зостававъ. Безъ просвѣщенія не може нашъ народъ прийти до правдивого щастя. Отже тіи, що ся причиняютъ до заведенія оучилищь народныхъ по селахъ, кладѹтъ основаніе для добра народного, даже до найпознѣйшого поколѣня. Нѣкто о томъ не сомнѣеся, же наѹкѹ всякѹ детина далеко легше и лѹчше поймити може, ежели тяжъ преподаетъ ся въ матерномъ языцѣ, въ которомъ завсѣгди говоритъ, чѹвствія и гадки свои выражае, который зъ молокомъ матернымъ высcала, и есть мѹ природнимъ. Хотя языкъ нашъ рѹскій навѣтъ ôдъ Рѹсиновъ, ажъ поки ясне соньце свободы ихъ зъ снѹ вѣкового не побѹдило, по части бѹвъ залишеный; однако ядро нашого народа той многоцѣнный бисеръ вѣрно сохраняе, рѹскимъ словомъ всегда говорило, и говоритъ; про тое честь да бѹде высокомѹ правительствѹ, же языкъ рѹскій въ оучилищахъ нашихъ естъ заведенный, честь и тымъ, що въ школахъ языкъ нашъ народный ревнительно плекаютъ; они великѹ чинятъ прислѹгѹ для блага народного, для общого розцвистія возлюбленного нашого отечества. Найже „Зора" засіяе, и тихъ народнолюбнихъ мѹжей и ревнителей народного просвѣщенія свѣтѹ оукаже. — Въ нашихъ сторонахъ въ томъ взглядѣ ôтличае ся Гимназїюмъ и головное оучилище въ Бѹчачѹ въ общое; преимѹщественно жъ Преч. Катехета Гимназїальный Бѹбесъ, Преч. Правитель головного оучилища Бѣлецкій, и Оучитель IV. классы латиньской, Преч. Иньевичь. Безъ сомнѣнія где больше, и ширше занимаютъ ся плеканіемъ народного нашого языка, тамъ и народъ нашъ больше бѹде ся горнѹти, и тамъ знайде жерело народного своего щастя.

Г.

Зъ Лѡндиньскихъ вѣстниковъ вынимаемъ здѣ слѣдѹющѹю повѣсткѹ, которая явный дае доказъ оужаснои темноты великои части англійского народа. „Въ сѹдѣ полицїйномъ мавъ бѹти хлопецъ 14 лѣтный именемъ Григорій Рѹды яко свѣдокъ выслѹханый. Даютъ мѹ библію на которѹю мавъ присягати. Зачѹдѹвавшися, оглядавъ ôнъ книжкѹ, яковы таковѹю рѣчъ по першій разъ мавъ въ рѹкахъ. Розпочався потомъ межи сѹдіею и нимъ слѣдѹющій розговоръ: Знаешъ ты, що маешъ тѹтка чинити? знаешъ що то присяга? — „Нѣтъ" — „Знаешъ що то библія?" — „Нѣтъ." — „Оумѣешъ читати?"— „Нѣтъ" — Чи не оучивеся коли молити?"— „Нѣтъ" — „Знаешъ ты, що то Богъ?" — „Нѣтъ" — „Знаешъ ты, що то дїяволъ"?— „Чѹвемъ часомъ, якъ го згадѹютъ, але го не знаю." — „Щожъ ты знаешъ?" — „Оумѣю оулицѣ замѣтати." — „И то все?" — „Такъ, такъ, я замѣтаю оулицѣ." Сѹдія объявивъ, що мѹ ще нѣколи такъ смѹтное невѣжество, якъ того хлопця не придарилося, и пѹстивъ го, понеже не возможно бѹло ôтъ него свѣдоцтва прїимати. При такихъ явленїяхъ, которїи въ поближѹ нашомъ оказѹются, сѹмно тра ся спытати, що можна ôтъ такихъ сожалѣнія годныхъ сѹществъ ожидати? якимъ правомъ може держава такого человѣка за проступленія карати, коли мѹ якъ дикомѹ звѣрови въ лѣсѣ безъ всякихъ моральныхъ и оумственныхъ вѣдомостей дае жити?"

Ф. Б.

Выдаватель и ôдповѣдательный Редакторъ А. ПАВЕНЦКІЙ. Типомъ М. Порембы.